

Podmíněné propuštění

Zamítne-li obecný soud žádosti o podmíněné propuštění s pouhým poukazem na minulou trestnou činnost bez toho, že se v odůvodnění rozhodnutí uvede, za jakých podmínek žadatel páchal předchozí trestnou činnost, zda jsou tyto podmínky nyní odlišné, před jakou dobou došlo k této trestné činnosti a zda se doba uběhlá od posledního potrestání mohla a měla na něm nějak pozitivně projevit, poruší jeho právo na řádné soudní řízení podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

(Nález Ústavního soudu České republiky sp.zn. IV.ÚS 1377/22 ze dne 20.9.2022)

Ústavní soud rozhodl o ústavní stížnosti stěžovatele J. K., t. č. Věznice Rapotice, zastoupeného Mgr. M.U., advokátem, sídlem T., proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 26. dubna 2022 č. j. 8 To 130/2022-93, za účasti Krajského soudu v Brně, jako účastníka řízení, tak, že usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 26. dubna 2022 č. j. 8 To 130/2022-93 bylo porušeno ústavní právo stěžovatele na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 26. dubna 2022 č. j. 8 To 130/2022-93 se zrušuje.

Z odůvodnění

I. Skutkové okolnosti posuzované věci a obsah napadeného rozhodnutí

1. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen "Ústava") se stěžovatel domáhá zrušení v záhlaví uvedeného usnesení Krajského soudu v Brně (dále jen "krajský soud") s tím, že jím došlo k porušení jeho ústavních práv vyplývajících z čl. 36 odst. 1 a čl. 40 odst. 5 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina").

2. Z ústavní stížnosti a vyžádaného spisu Okresního soudu v Třebíči (dále jen "okresní soud") sp. zn. 3 PP 13/2022 se podává, že uvedený soud usnesením ze dne 16. 3. 2022 č. j. 3 PP 13/2022-88 zamítl stěžovatelu žádost o podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. U stěžovatele jsou podle soudu splněny první dvě podmínky pro podmíněné propuštění. Stěžovatelovo polepšení je patrné ze zprávy věznice a získaných kázeňských odměn. Nelze však od něj zatím očekávat, že by po propuštění na svobodu vedl řádný život. Soud poukázal na bohatou trestní minulost stěžovatele (byl devětkrát odsouzen) a předchozí tresty se minuly svým výchovným účinkem. Stěžovatel je potřetí ve výkonu trestu.

3. Proti usnesení okresního soudu podal stěžovatel neodůvodněnou stížnost, kterou krajský soud napadeným usnesením zamítl. Ztotožnil se přitom se závěry okresního soudu. Prognózu vedení řádného života je možné učinit zejména na základě předchozích zkušeností s odsouzeným. Přestože byl stěžovatel již v minulosti jednou podmíněně propuštěn, dále páchal trestnou činnost. Podle krajského soudu je tak zřejmé, že stěžovatel má k páchání trestné činnosti výrazné sklony. V současné době je riziko recidivy ještě příliš vysoké. Na stěžovatele bude potřeba nadále působit výkonem trestu.

II. Argumentace stěžovatele

4. Stěžovatel namítá, že soudy rozhodly v rozporu s jím známou nedávnou judikaturou Ústavního soudu [zejména nálezy ze dne 13. 7. 2021 sp. zn. IV. ÚS 575/21 a ze dne 31. 8. 2021 sp. zn. III. ÚS

1711/21; všechna rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná na <http://nalus.usoud.cz>]. Krajský soud se zaměřil pouze na trestní minulost stěžovatele, ač měl k dispozici aktuální pozitivní informace o jeho osobě (a jeho vnitřní proměně). Rovněž nezohlednil prodělání mozkové mrtvice, po níž musí stěžovatel používat invalidní vozík, což je skutečnost významně snižující riziko recidivy. Ve výkonu trestu se stěžovatel choval vzorně. Zůstává tedy nejasné, jak by měl stěžovatel delším pobytem ve výkonu trestu prokázat splnění podmínek pro podmíněně propuštění. Krajský soud žádný jasný a srozumitelný návod nedává.

III. Vyjádření ostatních účastníků řízení a replika stěžovatele

5. Soudce zpravodaj postupem podle § 42 odst. 4 zákona č. [182/1993](#) Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon o Ústavním soudu"), zaslal ústavní stížnost krajskému soudu a Krajskému státnímu zastupitelství v Brně s výzvou, aby se k ní vyjádřily.

6. Krajský soud ve svém vyjádření plně odkázal na odůvodnění napadeného rozhodnutí.

7. Krajské státní zastupitelství v Brně se postavení vedlejšího účastníka řízení vzdalo.

8. Vyjádření účastníka řízení zaslal Ústavní soud stěžovateli na vědomí a k případné replice, čehož stěžovatel nevyužil.

IV. Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

9. Ústavní soud posoudil splnění procesních předpokladů řízení a dospěl k závěru, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněným stěžovatelem, který byl účastníkem řízení, v němž bylo vydáno rozhodnutí napadené ústavní stížností. Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatel je právně zastoupen v souladu s § 29 až 31 zákona o Ústavním soudu. Stěžovatel vyčerpал všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svého práva; ústavní stížnost je přípustná (§ 75 odst. 1 téhož zákona a contrario).

V. Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

10. Po zvážení obsahu ústavní stížnosti a napadeného rozhodnutí Ústavní soud dospěl k závěru, že ústavní stížnost je důvodná.

11. Ústavní soud úvodem připomíná, že podle jeho ustálené judikatury neexistuje ústavně zaručené právo na podmíněně propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Posouzení splnění zákonných podmínek je věcí soudcovské úvahy. Je tedy na obecných soudech, aby zkoumaly a posoudily, zda podmínky pro aplikaci tohoto institutu jsou dány a aby své úvahy přiměřeným způsobem odůvodnily. Ústavní soud zásadně respektuje takové nezávislé rozhodnutí obecných soudů, nicméně je povolán zasáhnout, vybočuje-li výklad soudů ze zásad řádně vedeného trestního řízení [srov. náleze ze dne 5. 11. 2015 sp. zn. III. ÚS 599/14 (N 194/79 SbNU 207)]. Za takový exces lze považovat například rozhodování na základě nedostatečně zjištěného skutkového stavu věci a opření rozhodnutí toliko o informace z doby odsouzení stěžovatele [náleze ze dne 22. 3. 2001 sp. zn. III. ÚS 611/2000 (N 51/21 SbNU 439)], posouzení zákonné podmínky prognózy vedení řádného života na svobodě na základě minulého chování stěžovatele, respektive okolností vztahujících se k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu, nikoli ve vztahu k době po eventuálním propuštění z výkonu trestu [náleze ze dne 12. 5. 2011 sp. zn. III. ÚS 1735/10 (N 90/61 SbNU 405)] či porušení principu kontradiktornosti řízení a rovnosti.

12. Při rozhodování o žádosti o podmíněně propuštění je nutné, aby obecné soudy vzaly v potaz také účel institutu podmíněně propuštění. Ústavní soud (např. uvedený náleze sp. zn. IV. ÚS 575/21) uvedl, že podle odborné literatury je smyslem podmíněně propuštění umožnit opustit

brány věznic osobám, které během svého pobytu ve výkonu trestu odnětí svobody dokázaly analyzovat své protiprávní jednání, sebekriticky se k němu postavit, vyvodit z něj poučení, a svým aktivním a kladným přístupem ve výkonu trestu odnětí svobody prokázat své polepšení. Podmíněné propuštění funguje jako motivační prvek u odsouzeného pachatele, aby se aktivně zapojil ve výkonu trestu do programů zacházení, které by měly mít nejen preventivní účinek z hlediska recidivy, ale též integrující a restorativní účinky. Bylo-li dosud odpykanou částí trestu již dosaženo účelu trestem sledovaného, je další výkon trestu nepotřebný a také neodůvodněný.

13. Co se týče hodnocení splnění podmínky prognózy vedení řádného života, Ústavní soud v nálezu ze dne 28. 11. 2018 sp. zn. II. ÚS 482/18 blíže rozvinul kritéria, která by soudy měly při posuzování naplnění podmínek pro podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody zkoumat. Podmínka prognózy řádného života je úzce svázána s podmínkou polepšení, neboť na ni navazuje. Očekávání vedení řádného života, respektive dovršení nápravy odsouzeného v budoucnu je ze své podstaty předpokladem pravděpodobnostním, není třeba stoprocentní přesvědčení soudce.

14. Stěžovateli je zejména nutné přisvědčit, že soudy se nedostatečně zabývaly kritérii souvisejícími s naplněním podmínek pro podmíněné propuštění (viz např. nález sp. zn. IV. ÚS 575/21 a nález ze dne 31. 8. 2021 sp. zn. III. ÚS 1711/21), neboť zamítnutí stěžovatelovy žádosti opřely výhradně o obecný závěr o jeho trestní minulosti. Obecné soudy sice správně uvádějí, že ústavní pořádek nezaručuje právo na podmíněné propuštění (viz sub 11), nicméně Listina jako jeho součást podle čl. 112 odst. 1 Ústavy v čl. 36 odst. 1 garantuje právo na soudní ochranu, které se uplatní rovněž v řízení o žádosti odsouzeného o podmíněné propuštění z výkonu trestu. Ústavní soud tedy ve své judikatuře opakovaně přezkoumává, zda soudy svá zamítavá rozhodnutí náležitě odůvodnily [viz např. nálezy ze dne 3. 1. 2017 sp. zn. I. ÚS 2201/16 (N 4/84 SbNU 69) nebo ze dne 15. 2. 2022 sp. zn. IV. ÚS 2393/21], neboť trestní minulost odsouzeného sice je důležitým hlediskem při posuzování splnění podmínek podmíněného propuštění, nicméně prognóza vedení řádného života v budoucnu nesmí být založena především, nebo dokonce jen na jejím formalistickém ("matematickém") posouzení. Naopak, jak již bylo uvedeno výše, je nutné zohlednit i další, zejména aktuální poznatky k osobnosti odsouzeného, stavu jeho nápravy i prostředí, v němž by se ocitl po případném podmíněném propuštění na svobodu, a zabývat se též okolnostmi spáchané trestné činnosti při zaměření na míru překonání subjektivních příčin této trestné činnosti na straně odsouzeného. Nepřipouští situaci, v níž soudy odůvodní takové rozhodnutí toliko obecně, přehnaně stručně nebo v rozporu se smyslem hodnocených kritérií [viz např. nález ze dne 28. 11. 2018 sp. zn. II. ÚS 482/18 (N 195/91 SbNU 411)].

15. Z napadených rozhodnutí je zřejmé, že soudy zamítly stěžovatelovu žádost výhradně kvůli jeho trestní minulosti. Okresní soud uvedl, že u stěžovatele "nelze dle jeho názoru očekávat, že v budoucnu povede řádný život, když v tomto směru je třeba poukázat na jeho trestní minulost". Poté již jen bez podrobností popisuje její obsah (9 záznamů v rejstříku trestů, třetí výkon trestu odnětí svobody), načež uvádí, že stěžovatel "je osobou s jistými sklony k nedodržování zákona". Nadto pouze připomíná závěr Ústavního soudu, že na podmíněné propuštění neexistuje ústavní právo.

16. Krajský soud toto odůvodnění v podstatě zopakoval, přičemž doplnil skutečnost, že stěžovatel byl již jednou v minulosti podmíněně propuštěn (opět bez podrobností). Své úvahy uzavírá tím, že "vzhledem k trestní minulosti odsouzeného není jednoznačné, aby se trestné činnosti nedopouštěl opakovaně, když má ke spáchání trestné činnosti výrazné sklony a riziko podmíněného propuštění je v současné době ještě příliš vysoké". Za tím již následují pouze obecné úvahy o neporušení zásady *ne bis in idem* a povahy podmíněného propuštění.

17. Ústavní soud ve své judikatuře opakovaně uvedl (viz blíže sub 14), že zohlednění trestní minulosti odsouzeného nejen není porušením jeho ústavních práv, nýbrž je naopak nezbytnou podmínkou řádného rozhodnutí o jeho žádosti o podmíněné propuštění. Je třeba vzít v potaz, před jak

dlouhou dobou a z jakých důvodů došlo ke spáchání předchozích trestných činů a zda lze z chování odsouzeného dovodit, že subjektivní příčiny páchaní trestné činnosti překonal (svým náhledem na trestnou činnost, náhradou škody, schopností se bez trestné činnosti ekonomicky obejít atd.). Důkladný popis těchto skutečností a jejich řádné zvážení tvoří součást práva na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny, neboť jen řádné a neformalisticky odůvodněné rozhodnutí o žádosti odsouzeného odpovídá ústavním požadavkům.

18. Jak vyplývá z výše uvedeného popisu, právě takové odůvodnění v napadeném rozhodnutí krajského soudu (přisvědčujícího odůvodnění rozhodnutí okresního soudu) chybí. Z jeho odůvodnění je podle Ústavního soudu zřejmé, že oba soudy přistupovaly k okolnosti stěžovatelovy trestní minulosti z hlediska právního názoru Ústavního soudu formalisticky. Takové odůvodnění napadeného usnesení krajského soudu nepostačuje k ústavně konformnímu posouzení očekávání vedení řádného života. Nebyly zohledněny nejen konkrétní okolnosti stěžovatelovy trestné činnosti, nýbrž ani ostatní okolnosti, které by mohly mít vliv na jeho případnou recidivu (např. zajištění práce), zejména stěžovatelem namítaný zdravotní stav. Ten sice nemůže být sám o sobě důvodem pro podmíněné propuštění (srov. např. bod 7 usnesení ze dne 5. 4. 2016 sp. zn. III. ÚS 3621/15), může však v určité situaci být skutečností významně ovlivňující riziko recidivy některých odsouzených v konkrétním případě. Bez řádného odůvodnění (opřeneho o konkrétní skutečnosti) se tak závěr o příliš vysokém riziku recidivy jako nedostatečně podložený rovná soudní libovůli. Teprve po jejich řádném hodnocení bude možné přičíst stěžovateli k tíži, že v minulosti za stejných podmínek selhal a jeho současné chování (a průběh výkonu trestu) nedává žádné nové přesvědčivější záruky řádného života, tedy dostatečně neodstraňuje subjektivní příčiny jeho dřívější trestné činnosti.

19. Z výše uvedených důvodů Ústavní soud podle § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu ústavní stížnosti vyhověl a podle § 82 odst. 3 písm. a) téhož zákona napadené rozhodnutí krajského soudu zrušil.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Trestní odpovědnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Oběť trestného činu](#)
- [Dohoda o vině a trestu](#)
- [Zajištění nároku poškozeného](#)
- [Práva obviněného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vydání příkazu k dodání do výkonu trestu](#)
- [Neoprávněná činnost pro cizí moc](#)
- [Kvalifikace skutku](#)
- [Odnětí věci rozhodujícímu soudci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhradní trest](#)
- [Výkon trestu](#)